శ్రీ రస్తు -

ఓం శ్రీ దక్షిణామూర్తయేనమః-

శ్రీమదఖిలభూమండల మండనాయమానుల
గు, వై విద్యాపారీణులచే లోకహితార్థ
ము నుండునటులరచియింపంబడిన.

యూనానీ, డాక్టరీ, సంస్కృత వైద్యగ్రంథ
ములనుజక్కగబరిశీలించి.
సర్వజనులకుగ్రాహ్యముగునటులను భాషతో
వై కలా...కారముండగు
ముదిగొండ మల్లనారాధ్యునిచే.

విషూచికా రోగశమని.

యను గ్రంథము, రచియింపబడి.
స్వకీయమ చాతురీముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపబడెను

దక్షిన్ హైదరాబాద్ చౌట్టమహారాజుగంజు.

... ౪ అణాలు

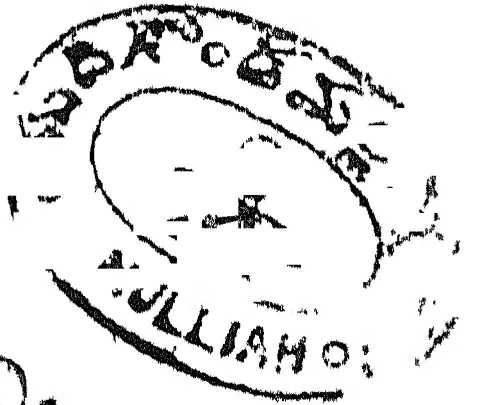
౧౮౯౫ సం॥ జూన్ నెల ౧ తేది

ప్రథమకూర్పు 3000 వేలు

శ్రీదక్షిణామూర్తయేనమః,

విషూచికారోగశమని.

శ్లో॥ తాం పరిమితాహారాం లభంతే విదితాగమాః ।
మూఢాస్తామజితాత్మానో లభంతే౽శనలోలుపాః ॥

తా॥ పరిమాణపూర్వకముగ భుజించువారలు, గర్భోపద్రవ్యాలు జెప్పి రీతుగ సంగ్రహించెడువారలు- వీరలకు విషూచిజాడ్యము (అనగా మార్ఫీశపద్రవము) నెప్పటికి సంభవించదు. అయినను జ్ఞానహీనులు మరియును, అధికభోజనాసక్తులకు, వీరలకు ఈ విషూచిరోగోపద్రవము సంభవించుచుండును. కాబట్టి మనుజులయినవారలకు భుజించదగినవిధులేవియనగా అతిసారాదిరోగములు బుట్టకుండునటులను- మరియును- కష్టతరముగా గభీణముందు భుజించియున్నయు జీర్ణించునట్టులను- అధికముగ ఆకలిగలిగియుండునటులుగను- ఇటువంటి క్రియములను వదిలిపెట్టవలయును. ఏలనగా, తీవ్రముగ ఆకలిగలిగియున్నప్పుడు భుజించని యెడల అనే వ్యాధులతో జేరుచు విషూచికారోగమును బుట్టించును. మరియు తినబడు పదార్థములు తేలికగ నుండ [illegible] ను. అతికఠినములుగ నుండగూడదు. మరియు- పాత

కా పదార్థములుగ నుండగూడదు- వర్షము. ప్రాతఃకాలము దు రెండుఝాములకు అరయుక్తములుగ అన్నము భుజించవలయును. మరియు, భోజనమును జీర్ణకారి పదార్థములతో మితముగ భుజించవలయును- మరియు-వర్షఋతువు నందు శరీరపుష్టితో వలయును. కీరాదోసకాయలు- పుచ్చకాయలు- ఈమొదలయిన చల్వ పదార్థములను బుచ్చుకొనగూడదు. చేలనగా సరిదీపదార్థములను విశేషముగ బుచ్చుకొనిన అజీర్ణము సంభవించి విషూచీజాడ్యమును గలుగజేయును ఈతీరుగానే ఉసిరికాయలు మొదలగు వాటిని విశేషముగ బుచ్చుకొనగూడదు అయినను కా రకాయలను బుచ్చుకొనిన హానికారకముగ నుండదు- దానిమ్మఫలములను ద్రాక్షఫలములను వీటి దినదినమునకు మితముగను తినుచు మామిడిఫలము భుజించిన గుణకారిగ నుండును- అయినను నధికముగ దినగూడదు. మరియు, ముగ్గిపోయిన ఫలములను భుజించగూడదు మరియు, కొద్ది పులుపుతో గూడి మధురముగ నుండు, ఫలములను బుచ్చుకొనిన గుణకారిగనుండును. పెరుగును విశేషముగ బుచ్చుకొనగూడదు భుజించునప్పుడు మిరపకాయ మిరియాలు, పూదీన, శుంఠి, అల్లము, చింతపండు- లేక ఘాటుగల పదార్థములు, ఇవి అధికోపయోగములుగనుండు. పూదీనా దొరకకుండిన యెడ యెండబెట్టిన పూదీనను యోగించుకోవలయును, మరియు-నేను క్రింద జెప్పబోయెడు చూర్ణమును భోజనమయిన పిమ్మటనయినను లేక గురుత్వముగనుండినప్పుడయినను- లేక వాతము జేసినప్పుడయినను- తగుమాత్రము బుచ్చుకొని గుణకారిగనుండును- మరియు చూర్ణము ప్రతిఋతువునందు బహూపయోగముగనుండును.

యోగము .

మెంతినపూదీనాపత్రిములు ౨ తు, మిరియాలు ౫ మాసము ౮౦- సౌవర్చలవణము ౧ తు, చింతపండు ౧ తు, వీటినిచక్కగ దంచి మాత్రలు ౬ మాసముల చొప్పున పుచ్చుకునిన అజీర్ణరోగ ముశమించును. మరియు, ఈయోగము గత్తరసంభవించినదినము లలో పుచ్చుకునిన చాలాఉపయోగముగనుండును మరియు- నిమ్మ కాయరసరబతునకొద్దిగఉదకములోజేర్చుకుని పుచ్చుకునినచాలాగుణకారిగానుండును-మరియు పయినజెప్పినరీతుగ గులాబీపువ్వము ల అరుకునునయి ను, లేక పూదీనాఅరుకునయినను వీటిలో ఒకటిని యినను, నొకదానిని కొద్దిగనీళ్ళలోజేర్చి షర్బరయుక్తముగపు చ్చుకునిన మారీఉపద్రవముశమించును. ...

విషూచీజాడ్యమందు సంభవించెడు విరే చనములయొక్క విశేషణము.

మేదిన ములలోవిశేషముగ గత్తరజాడ్యము సంభవించునోవ ట్టిదివసములలో వాయువుయందు విషముజేరుకుని యుండును. కా బట్టి దీనిస్పర్శచేమనుజులకు కొద్దిగను, నధికముగను, విషూచీజా డ్యముసంభవించి మృతినిగలుగంజేసును. లేక, భేదులజాడ్యముసం భవించుచుండును. ఈగీతిగసంభవించెడు విరేచనములు గత్తరజా డ్యములోసంభవించెడు విరోచనములు, ఈరెంటిలోభేదముగలిగి యుండును. మరియు- నేనుముందు వ్రాయబోయెడువిచారముగు జూచినప్పుడుసామాన్యముగసంభవించెడు విరేచనములవిచార

విషూచి యందు సంభవించెడు విరేచనముల విచారము ఇవి వకర-
గ బోధపడును. ...

యే నసగా విషూ జాడ్యమందు స భవించి వి చనములం తె
ల్లని యుయ్యముగ టిపలెను, లే గంజివలెను పములుగ
లి యుండు. మరియు- నొకానొక ప్పుడు కొద్దిగ పచ్చని వ
గలి యుండును. మ యు, ఇటువ టివ్యాధి సంభవించ గానె నెంత
మా తము ఆలస్యము జాయక చి త్సలను జేయవలయు యేల
గా విరేచనములు సంభవించి క్షణమే చికిత్సను జేయనియెడల వ్యా
ధి ధ్ధి జెంది మరణమును 'లుగ జేసును. ఇట్లు అనేకులు తిని జెం
ది న్నారు. కాబట్టి రోగ ప్రారంభమందు అజీర్ణ శమనోపా
యములను మ యు. విరేచ ములు క పాయమును, చకర-
గ జేయ యును, మరియ ద షూచి జాడ్య భయము వ
ల్లగూడా కలుగుచు ది. అట్టి రికి యోచించి చికిత్సను జేయవలయు
ను. మరికొం రు మం| త త్రాదికములచే నీరోగము విషూచిరూ
పముగా సంభవించుచు న్నదని వాడుకలోకి దెచ్చియున్నారు. ఈవి
చారము నకు మాత్రము మంత్ర శాస్త్రము ప్రమాణముగ గనుపడు
చున్నది. అయినను, నీవిచారము భక్తి విచారములో జేరియున్న ని-
తే , అనుమానాస్పదములో జేరియున్నది. ఇట్టి విచార పరులగు జను
లు స్వాభిమానముగల వ త్తులచే బలవంతముగ జనులచే జంపబడు
చున్నారు. వారలకు దలాభకరముగ నుండు చున్నది. ...

విషూచి జాడ్యమునకు చికిత్స.

ఇంగువ ల మాసములు మిరియాలు ల మా, నల్లమందు ల
మా, పం ల మా, టీనిని కాయఖ సములతో నొక డి ము

కర్పూరమర్దించి శనగలవలెమాత్రలను జేసి ప్రకృతిగని పెట్టి వాడిన విషూచీజాడ్యము నివారణంబగును. మరియు, నధికముగ విషూచీజాడ్యమందధిక దాహము సంభవించినయెడల గులాబి అరుకులో నిమ్మకాయరసమును తగుమాత్రముగ జేర్చి మంచినీళ్లను నిచ్చుటకుపయుక్తము. దీనినిచ్చిన గుణకారిగనుండును. లేక గంధక తేజాబు- (అనగా సల్ఫ్యూరిక్ ఆసిడ్) ౩౦ బిందువులను తీసుకొని మంచినుదకములోవిడిచి పటికసీసానుంచి అధిక దాహమున్నప్పుడు కొంచెముగనిచ్చిన లాభకరముగనుండును. ...

అనేకౌషధములనుపయోగించిన విరేచనములు కట్టుబడనియెడల ౧౦ బిందువులు క్లోరోడైను టీ లో కొద్దిగనల్లమందును జేర్చియిచ్చిన దీనిచే విషసంబంధముగల మలముపడిపోయినపిమ్మట విరేచనములు కట్టుబడును. నప్పుడు రోగికి శ్రమలేకుండునట్లు మంచి విస్తళములో నుంచవలయు. దుర్వాసనలగుడ్డలను దీసివేసి లఘువుగానుండునట్టి దాహశాంతికరములను కడుపులోనికినివ్వవలయును. ఉష్ణమునుగలుగజేయు ఫ్లానెల్ గుడ్డలను శరీరమందుంచవలయును, విరేచనమును గలుగజేయు పదార్థములను వ్యాగూడదు, పొట్టలోనికి సాబూదానాగింజలను అరిరాజేసి దీనిలో తగుమాత్రము పాలను జేర్చియిచ్చిన చాలాగుణకారిగానుండును మరియు, అరారోటుపిండిని పాలతో హరీరాను గాచి నివ్వవలయును. దీనిలో షకరను నధికముగ జేర్చక కొంచెము వేయవలయును. విరేచనములుకట్టుబడిన పిమ్మట పలుచనుడుకబెట్టినపిటిలో రొట్టెనయినను. లేక కిచిడీననను వండిన లఘువుగనునివ్వవలయును. ఈవ్యాధియందు చాను

బుచ్చుకొనగూడదు. ✻ ✻

విషూచీజా...ందు సంభవించెడుప్రథమావస్థవిషయమై మాధవనిధానమందు జెప్పంబడినవిదానము.

శ్లో॥ మూర్ఛాతిసారో వమథుఃపిపాసాశూలభ్రమో ద్వేష్టనజృంభదాహాః । వైవర్ణ్యకంపౌహృదయే రుజశ్చ భవంతితస్యాంశిరసశ్చభేదః ॥ ...

తా॥ మూర్ఛా, అతిసారము, వమనము- దాహము. శూలభ్రమ, పిక్కలయందు ఉ- అవలింతలు- అగ దాహము, మరియు- దేహకాంతిమారుట- వణుకుట, హృదయమందుపీడగలుగుట, తలనొచ్చుట, ఇన్నిలక్షణములతోగూడుకునిన విషూచీజాడ్యమనిగుర్తెరుంగవలయును ...

దీనిని, ఇంగ్లీషుభాషలో డాక్టరులు మూడుదరిఛాలగా నేర్పాటుజేశియున్నారు. మొదటిదరిజా (డిక్లపమెంట్- అనగా రోగప్రారంభదశా. దీనిచిహ్నాయేదనగా.. వి రేచనములు బహుమారులు అయినప్పుడు, దీనివర్ణము బియ్యపు ...జిపలెను- లేక. బి... ముగడిగిననీళ్ల వలెనుండును. కాళ్లుచేతులు వీటియందు ఈడుపులుగలుగును. మరియు- ముఖముయొక్క కాంతి శ్యామలవర్ణముగను- నల్లగను, లేక, సీసమువర్ణమువంటివర్ణముగ నుం... ను- మరియు- ఉదాసత్వముగనుండును, మరియు. పీనిగముఖము వంటి ముఖముగలిగియుండును. మరియు, దాహము- ఉష్ణ...

స్రవిగలిగియుండును. అయినను, దీనిదశాయందు శరీరము చల్లబడకుండానుండును. మరియు. నాడివిశేషముగ మందగతిగనుండదు. ఈఅవస్థవిశేషముగ భయంకరమును గలుగఁజేయదు, అయినను ఈదరిశాయందు చికిత్సనుజేయుటకు ఆలస్యముజేయక ప్రకటిౘదగినచికిత్సలనుజేశిన ఈవిషూచీజాడ్యము వృద్ధినిజెందక శాంతించును, లేకున్న వ్యాధివృద్ధిజెందును. ఇట్టిబీమారిని మంచిగాలిదగిలెడు స్థలములోనుంచవలయును, ఇటువంటిరోగిసామీప్యమున అధికజనులుండగూడదు - ఇంటిలోగంధకము పొగ వేయవలయును. రోగిని పరుండబెట్టినస్థలములో మంచిగాలి వచ్చుచుండవలయును, రోగిని శ్రమదగులనివ్వకుండా సౌఖ్యదశలో నుంచవలెయును.

చికిత్స -

అరగుంజయెత్తుమంచినల్లమందును పుదీనాఆకుతో దినిపించినను, లేక, రసభస్మము ౨ గురిగింజలయెత్తు- నల్లమందు ౧ గురిగింజయెత్తు, లేక, ౨ గురిగింజలయెత్తు, వీని రెండుమాత్రలనుజేశి- ఈరెంటినిఒకమాటుదినిపించినను- విషూచీజాడ్యము నివారించును. వ్యాధిహెచ్చుగానుండినప్పుడు వెంటవెంటమందునునిచ్చుచుండవలయును, తగ్గుముఖముగవ్యాధియుండిన చికిత్సలను నాలస్యముగజేయుచుండవలయును-ఈ... ధియందు దాహమునధికము సంభవించును. కాబట్టి ఒకసేరు గులాబీపుష్పముల అరుకులో ౨౦అలూబుఖారాఫలముల నైనను లేక పాతచింతపండునైననుజేర్చి ...కి,వాడియున్నట్టి కొద్దిగలవణమునుజేచి... త్రాగించినను. లేక,...

నజెప్పిన గులాబీఅత్తరులోనిమ్మపండ్లరసమును చేర్చి యైనను ఘ్రాణించిన అ దాహముశాంతించును. లేక, పైనజెపి యున్న తుంగగంధకద్రావకమును జే ౧ నీటిని ద్రాగించినను మి క్కిలిగుణకారిగానుండును.

మ యు: * కాళ్ళు చేతులయందు ఈడువులుగలిగినప్పుడు- శుంఠి సన్నగనూరి శరీరమునిండా రాచినను, లేక, టర్పన్ టేల్ ను శ రము కుమర్ది ను చాలాఉపయోగముగనుండును;— మ యు- మంచిఆవాలనుమెత్తగనూరి గుడ్డపేలికలకురాచి, పిక్కలకు దండరెట్టల క్రిందిభాగములకు పట్టీలువేసినబహులాభకరముగనుండును, శీతలము హరించును. ఆవాలనూనె 3 తు- ఆవాలు ౧ తు టర్పిన్టాయిల్ ౧ తు, వీటిని నేకముజేసి శరీరమునకురు నచాలాగుణమిచ్చును- ఈడువులుతగ్గును — ఈ షూచీరోగమందు పాలలోఅరారోటు ం ని తగుమాత్ర ముజే ౧ చమచీతో త్రాగటట్టుపలచగాఅరి*గాచినో గషకరము జేర్చియైనను, లేకకంచిల్లవణమును జేచి యయినను, అప్పుడప్పుడునిచ్చుచుండవలయును. *

ఇట్లుద్ధ టారాధ్యవంశసంభవుండగు ముదిగొండమల్లినా
రాధ్యునిచేరచియింపంబడిన విషూచికారోగశమ
నియనుగ్రంధమునందు ప్రథమ భాగము,
సమాప్తము.

విషూచీజాడ్యముయొక్క ద్వితీయావస్థావిచారము.

ఈదరిజానుఇంగి షులో క్రొ ఫ! ఆ గా క్షీణతా, యు యు గరు, ఇదియు దదిజాగా ను , ౬ లననగా- ఈవిషూ ్యము భవించి రో , దుబ ము, క్షీణత్వము, ఇ స భ

వించును, మరియు, శరీరము స్పృశించితబంకవలె నంటుకొను చుండును, రెండవదజా సాధారణముగ ముందుసంభవించిన దరిజాకు, ౬-౭, ఘంటలకుపిమ్మట, రెండవదరిజా ఆరంభమగుచుండును- అయినను- నొకానొకప్పుడు ౨౪ ఘంటలవరకు మొదటిదరిజానిలచియుండును, మరియు, నొకానొకప్పుడు ౨-౮ ఘంటలకుపిమ్మట రెండో దజా ప్రారంభమగుచుండును- అధికముగ కొన్నివి రేచనములైనపిమ్మట ముఖమునందు అధికముగ గాబరా సంభవించును, మరియు- ముఖము నుగ్గుముఖముగనుండును. మరియు, చెమటఅధికముగ వెడలుచు రోగిశరీరము బంకవలెనంటుకొనుచుండును. మరియు నాడీమిక్కిలి మందముగ చలించుచుండును, అయినను, రోగికిస్మృతిదప్పకుండును, మరియు, అవయవములయందు ఈడుపులు నధికముగ సంభవించుచుండును, మరియు రోగి మొకరోధ్వని మరియొకవిధముగనుండును మరియు, ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములు- నధికముగను,కష్టతరముగను వెడలుచుండును- మూత్రము బంధించును. కంఠధ్వనిగూచుండును గొంతుగూచుండును. కటిగుడ్లులోపలికి పీడుచుకొనిపోవును, మరియు, నాలుకను చుట్టుకునిన చల్లగనుండును. దాహమధికముగనుండును. ...

పైన జెప్పంబడిన చిహ్నలకు శాస్త్రదృష్టాంతరము.

శ్లో॥ యస్యాస్యమదంతో నఖోల్పసంగ్నో । పనస్యధిణ
తోభ ంతరయాతనేత్రః । మస్వరశ్చసద్యః ముక్తసంధిః ।
యాణయాన్నరోగోపసొపునరాగమాయ ॥ సిద్ధిప్రద
ద్రతికంపో మూత్రాఘాతో విసం త్రా । అయిషపత్రవా

ఘోరాః విషూ.. ౧పంచదారుణాః ॥ పా౹యేణాహా
రవైషమ్యా దజీణాంజాయతేన్నృణాం । తస్మాల్లోరోగ
సంఘాతస్తద్వినాశాద్వినశ్ ॥ ౧౦౪

చికిత్స.

మొదటి కరణములో జెప్పియున్న చికిత్సలనుక్రమముదా క
యు నిచ్చినవిషూచీజాడ్యము శమించును నదిశమించకుండి అ
నేకచిహ్నములనుగనుపరచుచు శరీరముచల్లబారియుండిన- కొత్త
ఆవాలను మెత్తగనూరి బట్టకుచమిరి- పొట్టనుందంతటను- కాళ్లు
చేతులు వీటియందు నాడీలమీద పట్టీలనువే శరీరముఉష్ణ
పారును దీనికన్న- ఈద జాయందు వేరొండుచికిత నేదియు
లేదు. మ యు మొదటిపరిరణమందు, జెప్పినచికిత్సలనువాడుచుం
డవ యును. బు మంతుడగువైద్యుడు తనఅలోచనకుదగిన చికిత్స
లను జేయుచుండవలయును.

మూత్రముబొత్తిగా రాకుండిన రొండ్లయొక్క సంధులయందు
కాపవలయును. మరియు, నడుముమీద పొత్తికడుపున ఆవాలప
ట్టీలను వేయవలయును- మంచిసోరుప్పు, మరియు, అసిటేట్ఆఫ్
పుటాష్ వీటిని ౫ గురిగింజలయెత్తు మొదలుకుని ౧౦ గురిగింజలయె
త్తువరకును నైట్రిక్ఈథర్ ౧౦ బిందువులనుంచి మొదలుకొని ౨౦ బిం
దువులవరకును కర్పూరోదకము అనగా కేంఫర్‌వాటర్ ఇవిసోక
అవున్న ఇవిఅన్నీ సీసా ఖురాకు ఇట్లుదినానకు , ౫ పర్యా
యములు త్రాగించి ను- మరియు, వక్షస్థలమును గాపి ను- వీటిచే
మూత్రమువెడలును. అవయవములయందు ఈడుపులుగ గి ను

కక్కుగ వెడలకున్నను, విరేచనయు, జ్వరమైనగనుండినను-
రణమందు జె ప్పంబడిన చికిత్సలను జేయవలయును. మరి
ళ్ళు చేతులనుచక్కగ నొక్కవలయును. మరియు సాం
౧-౨౪ తు, క్యాల్సైనేటెడ్ మెగ్నీషియా ౧ డ్రాం, ఉప్పు
పైంట్, వీటిని నేకముజేసి అన మనుల్లోనిక్కిపిచకారీగొట్ట
ఈచికిత్స డాక్టరీమతమునందలిది. మరియు, రోగినిచ
విపి వెడు స్థలములోనుంచవలయును. అయినను. రోగి
న గొంగడి లేక రజాయి- యైనవాటినిచక్క
యును, మరియు, హస్త పాదములనుచక్కగ గదిక్కినట్టా
మును. మరియు. నొకయిటుకరాయిని చక్కగా కాలి
నట్టి అరికాళ్ళకు, అరిచేతులను గాపుచుండవలయు
స చెమటవెడలుచున్నప్పుడు శరీరముచల్లబారియున్న
ఉపయోగముగనుండును. అయినను, నేను ఈఅధ్యా
ముఖ్యముగా చికిత్సలను కొన్నిటిని వ్రాసియున్నాను.
జేయుటనుత్తమముగ నుండును. మరియు- మూ
ములోగూడా మొదటి జ్వరమందు జెప్పంబడినచికి
వలయును. నివిముఖ్యముగా రోగనివారణం బొన
ము. ఈగ్రంథములో జెప్పియున్నచికిత్సలను ముఖ్య
రింగియుండవలయును.

రాధ్యవంశసంభవుండగు ముదిగొండమల్లనా
ర్యునిచేరచియింపంబడిన విషూచికారోగశమ
యను గ్రంథమునందు ద్వితీయభాగము,

సమాప్తము.

విషూచియొక్క మూఢోదరిజావర్ణనము.

ఈదజ్వరానుఇంగిలీషులో వెక్షన్ అనియందురు. ఈ షూచీజాడ్యము రెండోదజానుండిపారంభమై చావునుగలగ జేయకుండినను విశేషముగ ౩, ౪, ఘంటలలో క్షయినను. లేక నొకానొ క ౧, ౨, ము మ్మాట వ్యాధిసిర్ముక్తమై రోగిజీవి చుటగలదు, మ యు, నదినము దే మందు దార్ఢ్యత గలుగు చుండును. మరియు, విషూచీజా ్యము నివారించినపిమ్మట అప కా గనుం మరి నేన్నవిధములగు వ్యాధులు సంభవించును- మ , శరీరమందంతట పట్లుబట్టుచు. జ్వరము- స్మృ హీనము పా ము- ఈమొ యి వ్యాధులు ముఖ్యముగ సం వించు చుండును- ాజట్టిమూ జాయ ట గ వారణమైనను,కొ ద్దికొ గ షూచీసంబ ధముయు రోగము కు జెప్పంబడిన నౌ షధాదులను బుచ్చుకొనుచుండవలయును. పిమ్మట నీవిషూచీజాడ్య ముని షముగ నయమే వరకు నౌషధాదుల నిచ్చుచుండవలయును. మరియు, మూఢోదజాడ్యపారంభమైనపిమ్మట ౪౮ ఘుంటలవరకు కు వ్యాధి నిముక్తముగ గాకుండినను అ పురుషుని ముఖ వ మా యు ను విరేచనములు గంజివలెను- బి గ గిన టివలెను. ల్లగను, ఇట్టిలక్షణములతో నుండకు డినను ౫, ౬, ఘుంటలకు మ్మాట, పావుగుంజయెత్తు నల్లమందు- ౧, గు గ జమేత్తుకాచు, ఈ రెంటినినే ముజే - దిని చ్చిన విరే చనములనుకట్టుబ జే ను, లే పుల్లదానిమ్మషరుబ లో గులా బీఅరుకును జేచ్చి- బుచ్చుకు న గు గారికానుండును_ భుజించుట కు సా దా - హ రా నుజేచి వ్వవలయును- లే

పి౦ అతిసారాలో పాలను జేర్చిగా నివ్వవలయును- ర
క్తశ తగలుగువరకు పథ్యాహారిగ నుండవలయును- లేని
యెడల విషమగు వ్యాధి వెంబడించును, మాంసాదులను
ం- శల్యాములు చరిసి- ఇవి లేనిమాంసమును ..రువా
తములో నిద్చుచుండవలయును- శరీరపు దుబ్బ మాగలు
పాంసమును నివ్వకూడదు, వా. ధినివారించుప కు బ
లో పథ్యకారిగానుండవలయును, లేకున్న నంజువలన
రోగములు బుట్టును- విషూచీ బాధ్యమందు జ్వర
ముదల షు-స్ప్రిరోగమునివారించినదని గు తెలియుంగవ
ట్టికాలములో విషూచీ బాధ్యము కు నిచెం పుచికిత
ట్టినిరేచ కారిగానుండవలయుండు జ రచి త అను జేయు
జ్వరముతగ్గి పోయినపిమ్మట సేయహా మధమును నివ్వకరో
ర్వ ముగానుంచవ యును, లేక, సన్నిపాతరోగము
చుడ అట్టికాలములో శిరస్సు - మ యు, కణతలు,
ఎద బొబ్బలుబొడుచునా పదాదులను వేయవలయును-
వైద్యు యును, గు ల- రో బలా లమును
లగలను బట్టించవ యును, మూత్రము రా న,
ఆవాలపట్టి వేయవ యును. పైఅ యామ ఁ
త్ర చికిత్సను జేసిన మూత్రముధారాళముగా వెడల జే
-సుందుగుమత్వము గానుండిన నఘును అవున్న అనగా
మంచి వాంటామ ధమునునివ్వవలయును. ఓనిచే అజీ
చి విరేచనముగును, రోగములనుండి రోగులకు -
టకు రో యొక్క బలాబలము ను చ -గనె ం

గి నౌషధాదులనునిచ్చుచుండవలయును. లేక రోగిదుర్బలుడుగ నుండినసౌషధ ప్రమాణమునుత గ్గించుచుండవలయును. మరియు, ... ౫౦ సం॥ కధికవయస్సుగలిగియుండిన నౌషధమునుత గ్గించుచుండవలయు. మ యు. నెంతవరకువృద్ధవశహెచ్చుగను ... వరకు అదేరీతుగ ఔషధప ప్రమాణముత ... ంచుచుండ లయు - ఏ ... ... మరియు, ఇంద్రియము... ... వీటి గనిపెట్టి చికిత్స ... లయును.

విషూచీ జా... ... జేయువలసిన చికిత్సలు.

జి... వేరు ... ట్లు ... ... జే, నికి వా... ను మరియా... ను ... చూ ... చి, ... ర ముచే నొ ... నము మ ... , గలవలె మాత్రలనుజేశి విషూచీజాడ్యము సంభ ... ంచి తోడనే నొకటిరెండు మాత లను ని వలయును. మ యు. విషూచీ జాడ్యమువల్లదేహ మతిశీతలము నుం న ఘడిఘడియకు నొకొ... ... మాత్రనునిచ్చుచుండిన తలగుణమును వారించును.

(౨) ... ... రసము ... ఘ టకు నొకొ... తు ము ... ... తాగించిన విషూచీజాడ్యము శమించును.

అల్లపుర ... మును ఘంట ... ంటకు నొకొ... తులము ప్పు ... చి విషూచీజాడ్య ము నివారించును.

... ... కు ... ... మాసములు- వీటి కషాయము , జిల్లే ... ... విషూచీ ... చును.

౫ హారతికర్పూరము- నల్లమందు, కుంకుమపువ్వు, ఇవి నొక్కొక్కటిమాసము. దాల్చినచెక్క- మంచిపోకచెక్కలు, ఇవి నాలుగేసి మాసములు వీటినన్నిటిని చక్కగచూర్ణించి ఉదకముతోనూరి మిరియాలవలెమాత్రలనుజేసి నొక్కొక్కమాత్రను నీటితో రెండేసిఘంటలకొకసారి దినిపించిన విషూచీజాడ్యము శమించును. ...

౬ శొంఠి- మిరియాలు- పిప్పళ్ళు, జీలకర, గంధకము, వెల్లిపాయలు- నేతిలో వేంగించిన ఇంగువ- సైంధలవణము, ఇవి నొక్కొక్క తులము, వీటిని ౧౦ తులముల నిమ్మపండ్లరసముతో నది జీర్ణించువరకు చక్కగానూరి జిట్టగురిగింజలవలె మాత్రలనుజేసి రెండేసిఘంటలకొకసారి నొక్కొక్కమాత్రనుదినిపించిన విషూచీజాడ్యము శమించును. ...

౭) జాజికాయను తేనతో మర్దించి శనగలవలెమాత్రలను జేసి ఘంటఘంటకునొక్కొక్క-మాత్రనుబుచ్చుకొనినవిషూచీజాడ్యము శమించును. ...

☞ ఈ విషూచీజాడ్యమందెన్నిచికిత్సలుజేసినను వాంతులు నివారించకుండిన చికిత్సలనుజేయవలయును. — తాలిసపత్రములు, ౬ మాసములు- చన్నయాలకులు, ౨ మా- లవంగములు- ౧ మా- మిశ్రి, ౧ తు, మంచితేనె, ౩ తు. వీటినన్నిటిని నేకముజేసి పూటకు ౬ శి మాసములచొప్పున దినిపించిన విషూచీజాడ్యమందు సంభవించి వమనములు నివారించును. ...

దాహాధికముగనుండిన యెడల క్రింద జెప్పంబడిన ఔషధములను కషాయముజేసిబుచ్చుకొనినను నివారించును. వట్టివేరు, రక్తచందనము, పర్పాటకము, వేపచెక్క- ఇవిప్రత్యేకముగా ౬ శి మాసములు,

వీటిని రుసీ లోవేసి స మూసీళ్ళనుదిగగాచి దీనిలో తులము ల మిశిరీని జేర్చి ద్రాగించిన అతిసారము శమించును. ..

౯ నల్లమందు అరతులము ౨ పిందువు, అనగా లాడశం పిప్ప రుమెంటునూనె ౧౦ చుక్కలు- లేక ఫ్రాడీనాఅరుతం, మంచియు ధకము ౩ తు. వీటిని నేకముజేసి ఘంటఘంటకు విషూచీజాడ్య మందుస్సీ లయును. ..

౧౦ హోర కర్పూరాల ౻, న మందు, ఇవి నాలుగు-కల మాసము నేతిలోవేయించిన ఇంగువ- మిరపపొడి ఇవి రెండెసి మాసములు, వీటిని పెత్త నూరి నీటితో మిరియాలవలె మాత్రలు నుజేసి విషూచిజాడ్యమందు దినిపించి నదిశమించును. ...

౧౧ శుద్ధిరస ౨, కరసభస్మము, ౧ భాగము, శుద్ధిగంధ క భాగములు- జి ~ భాగములు, వెలి ంచిన వెలిగారము ౪ భాగ లు ౩ గములు. శుం ఠి ములు- కుంకుమ లవంగములు- ఇవి ౪ శి భాగములు- చక్కగమర్దించి, మ్మకాయరసముతో చక్కగ మ ంచి, మూడ్రే గింజలయెత్తు నాలుగు మాత్ర నుజేసి వీనిలోను నాలుగు మాత్రను ఉష్ణోదకానుపానముగ పుచ్చుకునిన షూచీజాడ్యము శ ...

౧౨ నానా మ విషూచీజాడ్య మందు వెక్కిళ్ళు ఖవి ను, నేను దజ్జెం బోయెడు చికిత్సలు గు ను ఉన్ను. మి కాయ పెంటి పెలము, వీటిని సమానము గజేర్చి ద , క్రా కులే డంత చెన నశించును,

మరియు సుప్రసూ ట్టలో ంపియయినను, లేక- చిలుములో జేర్చినయెడల ... పొగాకువలె సువిధంబున చుట్టదాగినవె ...

శమించును. ...

మరియు- * పట్టుగుడ్డయొ ౬ ధూమమును పానంబోన (న ను. లేక. పాతగోనె [illegible] ధూమమును పానంబొనర్చిననును- లే క- పెసరపొట్టు ధూమమును పానంబొనర్చినను, వెకిళ్లునివా రించును. ...

౧౩) [illegible] గింజలు, ౨ ౪ [illegible]లము, రూమీమస్తాం , ౩ [illegible] నీటిని నీళ్ళలో వేశి భాగా కాచి, చల్లాచి [illegible] చ్చుకునిన వెకి -ళ్లుశమించును. ...

౧౪) పసుపు ౨ మాసములు- దీనిని నీ [illegible] తో నూరి వెచ్చజేశి పుచ్చుకునిన వె కిళ్లుశమించును. ...

(౧౫ పత్తిపలుకులు ౪ మాసములు- వీటిని [illegible]తో నూరి, వాడిమగట్టిపుచ్చుకునిన వెకిళ్లు శమించును. ...

౧౬ అల్లపురసము ౬ తు- నిమ్మకాయపులుసు ౬ తు- క మ్మిమాణకాము ౧ తు, సైంధలవణము ౨ తు. వీటి నన్నిటిని నే క [illegible] జే- కొ. గనుడికించి. నిలో నాలవభాగము మంచితేనెను జేచిన సాల్కొన్నుచి, ఘడిఘడియకు రోగికి కొద్దిగని (న- ంతువు- వెకిళ్ళు-ని శమించును. ..

౧౭) పిల్లవాండ్లకు సంభవించినవిషూచీజాడ్యమునకు, తు కు మెనీలోఫర్, ఇది యూనానీభాష, ఇది రెండుమాసములు- దీనిని చనుబాలతోనూరి శిశువులకు దాగించిన- శిశువులకు గలిగిన వి -చీశమించును. ...

౧౮ [illegible] గలిజేరువేరు మూడుమాసములు, మిరియాలు ౫, [illegible] టితోనూరి, వాడిమగిట్టి దాగించిన- శిశువులకుగలిగిన వి [illegible] శమించును.

౧౯ లవంగములు ౧౧ - సోపు ౧ తు, వీటిని కషా..
ముగాచి త్రాగి..చిన- శిశువులకు గలిగిన విషూచిశమించును. ...

౨౦ కర్పూరములు 3 మాసములు, వీటిని నీ లోనూరి వె
చ్చజేసి, శువులకు దాగి చిన విషూచిశమించును. ..

౨౧ జాజికాయ ౧ మాసము, యాలకులు ౭ మా- లవం
గములు ౫, వీటి సన్న నూరి తగుమాత్రము తేనెలో నాకించి
శువులకు గలిగిన విషూచిశమించును. ఈ యౌషధము నే ౭ ఁ౬కు
న క్రమముగనివ్వవలయును. ...

ఇట్లుద్భటారాధ్య వంశసంభ ...డగు ముడిగొండ మల్లనా
రాధ్యునిచే రచియింపబడు విషూచికారోగశమ
నియను గంధమున దుత్ర యు భాగము,
సమాప్తము.

—॥ విషూచికారోగవర్ణనము. ॥—

॥ అనగా కలరా, మారీ ఉపద్రవము. ॥

సర్వ ... చకరి- గ దెలుసుకోదగిన వేదనగా, ఈ మా ఉ
వమునకు శాస్త్రమందు విషూచికారోగమని నామమిడియు
న్నారు. !— వి షముగ విషస్వభావమును జెందియుండు- గా
డుపు, ఇది చెడిపోయిన ఉదకమునుండి, మరియు, ముదుగుడు జూ
పిన పదార్థములనుండి బుట్టుచున్నది, మరియు, నిది ఇటువం
రోగముగదా మనుజులకుదలి తక్షణమే మృతినిజెందించును....
మరియు ॥ నానా విధములగు విరేచనములను, వాంతుల
తక్షణా బు ంచును వాస్తవముగ షు చిరోగము మహ ॥

భయంకరమైన యుపద్రవములను బుట్టించుటకు కాలమృత్యుస్వరూప ముగనున్నది. మరియు నీకలరావ్యాధిసంభవించుచున్నదో నగరములగ్రామములను పల్లెలను నాశనముజేయుచున్నది. కాబట్టి సర్వజనులు ఇట్టియుపద్రవము బుట్టకుండునటుల గ్రామమును, మరియు- గృహములను- జలమును. భుజియించుపదార్థములను- శరీరములను, ఈమొదలగునవాటిని పరిశుభ్రముగనుండునటుల జేసుకొనవలయును! ఇటువంటివాటినిచకలరాగశుద్ధిబరుచకపోయిన ఈవిషూచిబాధ విశేషముగదగలకుండానుండును. నీరోగము అధికమగుటకు కారణభూతముగనున్నది.మరియు- నీవ్యాధిసంభవించినతక్షణమే నేమియుపాయముజేయవలయునో నేమి భుజించవలయునో మరియు-నీవ్యాధినివృత్తిజెందించునో మరియు-నేచికిత్సనిచ్చిన సుపయోగముగనుండునోవాటినిచకలరాగవిచారించి శాస్త్రమూలకముగ చికిత్సలనుజేయవలయును. లేకున్న అజ్ఞానదశచే కాలగ్రస్తులగుదురు- చకలరాగ ఈవిచారమునునెరింగి శాస్త్రమూలకముగ సంచరించిన వారలను నీయుపద్రవము విశేషముగ బాధపెట్టకుండును. కాబట్టి

నేను ఈగ్రంథమందు యెల్లరకుదేటగ తెలియునటుల శాస్త్రమునుండి నెత్తివ్రాసినాడ- మరియు, నీగ్రంథమునుచకలరాగజనివిష- డాక్టరీసంబంధమయిన విచారము యునానీవిచారము- శాస్త్ర విచారము. ఇవిచకలరాగబోధపడును. మరియు, దీనిని బాగుచి ప్రసంగించినజనులు నెప్పటికి కొంపబడరు. కాబట్టి జనులప్రాణ సంరక్షణార్థమై జనులకు సహాయముజేసినవారలకు వారికనుకూలులయినవారలకు సౌఖ్యకరముగనుండును. పరమేశ్వరుడయినవాడొకడు తృప్తుడుండగానిర్భయముగనుండు రాజాధిరాజులుఈవిషూచీబాధ్యము పేరువినినమాత్రమున స్వదేశము విడచి పరదేశమున

కుబారిబోవుదురు. నెంత ధైర్యముగలవాడయినను నెంతశూ రుడయినను, ఈవార్త వినిన మాత్రమున నెవరికి జెప్పక పారిపోవు ను. మఱియు. సామాన్యులు, భయస్థులు, వీరివిచారము జెప్పనేల మఱియు, అతికష్టము యేయే స్థలములలో విశేషముగనుండునో నాయాస్థలములలో మారీఉపద్రవములు హెచ్చుగనుండును. ...

మఱియు, విశేషముగ జనులు నేస్థలమునందు గుమిగూడియుం డెదరో నట్టువంటి స్థలములలో షూచికోపద్రవము సంభవించుచుం డును. కాబట్టి యోగ్యులయినవారలు తాము భుజింపబడు పదా ర్థములయందును, నివసించియుండెడు గృహములయందును, శ రీరమందును, వీటియందును సంపూర్ణముగ శుచిష్ఠియుంచి అనుభ వములలో పెచ్చుకొనుచుండిన నా స్థలములలో విషూచికోపద్రవ ములు హెచ్చుగనుండకుండును. ...

శ్రీ దృటారాధ్య వంశసంభవుండగు ముదిగొండమల్లనా
రాధ్యుచే రచియింపంబడిన విషూచికారోగ
శమనగ్రంథమునందు చతుర్థభాగము
సంపూర్ణము.

(పంచాక్షరీ ముద్రాక్షరశాలలో శిద్ధముగనున్న గ్రంధములు.

అనేక శివస్మృతి పురాణ వచనాన్యుదాహృత్య ఇతరమత నిరాకరణ పూర్వక శివైవ జగత్కారణ సర్వోత్కృష్ట ప్రతిపాదిత, గమార్థ దీపికా. రు ౦-౪-౦

౮ అధ్యాయములతో చేరు కునిన మూలి కారక ప్రకాశిక- యను అరుకరి గ్రంధము. తెనుగు తాత్పర్య సహితము. వైద్యగ్రంధ , రు, ౧-౦, ౦

శివపార్వతీసంవాదము- రు-౦, ౧, ౦

కంచికామాక్షిపూజా యక్షగానము- రు- ౦. ౨. ౦

శివ వాదన సాధనములు. రు- ౦-౨, ౦

విశ్వక రు- ౦-౨. ౦

నా ర ము రు, ౦-౨, ౦

మూల వైరా సం రు ౩ ౦. ౦

పున స సంజీ రు ౧, ౦, ౦

మేహ చి త్నామణి, రు ౦-౪-౦

విషూచికారోగశ , రు ౦, ౪-౦

వలయువారలు- హైదాబాద్ చౌట్ల హంగాజుగ జు "పంచా ముద్రా శాలా కా నైనను- లేక, గౌలీ గూడెము గంపా రామిచ ద్రి, బుక్ సెల్లరు కైనను- లేక, సికింద్రాబా కంఠ పాటిపుర మూవలం బుకు సెల్లర్ గారికైనన- వ్రాసుకు ప్పించుకు వచ్చును. ...

పరమహంస ఖండము పటా . డాబు వ్యము

చ ము. వాలసర్వ హాముం తి